

“Het was een mooi experiment. Zowel ethici als technologisch onderzoekers hebben de mogelijkheid gekregen en benut om hun blik te verruimen. Dat was voor beiden heel inspirerend.” Dankzij het NWO-programma Ethiek, Onderzoek & Bestuur (EO&B) en met financiële steun van de Technologiestichting STW konden vier ‘ethische parallelonderzoeken’ worden uitgevoerd. Ir. Dick Schmidt, bestuurslid van STW, was erbij toen STW besloot aan het programma mee te werken. Daar kijkt hij nu tevreden op terug.

Dick Schmidt (STW) positief over samenwerking ethici en technologen

“Er is een debat op gang gekomen”

“NWO deed een beroep op ons voor financiële steun toen ze het nieuwe programma EO&B opzette en de bedoeling had om daarin ook ethiek van technologisch onderzoek te laten doen. Daar hebben we in het STW-bestuur en de bestuursraad best wel intensief over gepraat. We vonden zulk onderzoek zeker belangrijk en het paste ook wel bij onze missie en doelstellingen, maar onze middelen waren schaars. Wat naar ethisch onderzoek zou gaan, kwam in mindering op het budget voor technologisch onderzoek. We besloten dat we wel wilden meewerken, maar dan wilden we méér doen dan geld geven. We wilden dat het ethische onderzoek niet alleen ten goede kwam aan ethici maar ook aan technologen.”

Ruimer blikveld

STW besloot een selectie te maken uit haar portfolio van lopend technologisch onderzoek. Schmidt: “Daartoe hebben technologisch onderzoekers in een workshop hun onderzoek gepresenteerd

aan ethici, zodat die zich daardoor konden laten inspireren om parallel aan het technologisch STW-onderzoek relevante ethische en maatschappelijke vragen te bedenken om aan te pakken. Dat ging goed. Er kwamen verschillende voorstellen uit en na beoordeling bleven er vier projecten over, die de breedte van het technologisch onderzoek aardig dekten.” Schmidt werd lid van de programma-commissie EO&B.

Keerzijde

Hij was bij de workshop aanwezig en zag hoe zowel technologen als ethici toch vooral vanuit hun eigen domein naar technologie kijken. “Het blikveld zou wat ruimer mogen zijn, vond ik toen. Er was bijvoorbeeld een nieuwe methode voor waterzuivering door bacteriën in ontwikkeling die efficiënter was dan de gebruikelijke. Iedereen vond dat een nobel project. Maar je kunt ook gaan fantaseren en je afvragen of zo’n techniek niet misbruikt kan worden door lieden die biologische wapens willen ontwikkelen.

STW-bestuurslid Ir. Dick Schmidt: "De ethici zijn diep in de technologie gedoken en de technologen hebben gezien hoe er onverwachte benaderingen mogelijk zijn over de maatschappelijke keerzijde van hun werk; benaderingen die een breuk zijn met het logisch wetenschappelijk redeneren. Beide groepen hebben even met een andere blik naar technologie gekeken."

Omgekeerd: bij een project over satelliet-waarnemingen van een defensie-instituut keken veel mensen bedenkelijk. Maar je kunt je ook realiseren dat in dit project de gegevens gebruikt werden om veranderingen te signaleren in bijvoorbeeld vegetatie en waterhuishouding door klimaatveranderingen. Dan krijg je toch een ander beeld. Door daar samen over te praten ontstaan nieuwe inzichten en vergroot je het ethisch bewustzijn, zo hoopte ik."

"Het programma heeft dat bevestigd. De ethici zijn diep in de technologie gedoken en de technologen hebben gezien hoe er onverwachte benaderingen mogelijk zijn

over de maatschappelijke keerzijde van hun werk; benaderingen die een breuk zijn met het logisch wetenschappelijk redeneren. Beide groepen hebben even met een andere blik naar technologie gekeken.

Vervolg

Ethisch parallelonderzoek was nieuw en beide partijen hebben moeten zoeken hoe ze met elkaar moesten omgaan, maar er is een debat op gang gekomen. Dat vind ik

"Heel inspirerend"

het belangrijkste resultaat. Ik hoop dat het doorwerkt bij zowel technologisch onderzoekers als bij ethici. Het programma was eenmalig. Het zou goed zijn om er een vervolg aan te geven. Maar dat hoeft niet automatisch volgens hetzelfde stramien te gebeuren. We moeten daar nog eens over nadenken als alle projecten zijn afgerond."

Willy van Strien